

Akacian 8

RAÄ 94, Akacian 8, Gamla Stan, Kalmar stad & kommun, Småland
Arkeologisk förundersökning 1988

Veronica Palm
Magnus Petersson

Rapport december 2007
Kalmar läns museum

Nationella rapportprojektet 2007

RAPPORT

Datum 2007-12-20
KLM obj nr 88/61
KLM dnr 1748/88
Lst dnr 11391-2378-88

Landskap: Småland
Kommun: Kalmar
Socken: Kalmar
Fastighet: Akacian 8
Fornl. nr: 94

Arkeologisk förundersökning utförd 1988 av Mikael Nilsson

Ekonomiskt kartblad 4G 6g Kalmar

X 6280 910

Y 1533 440

Z 5 möh

Uppdragsgivare: Nils-Christian Nilsson
392 34 Kalmar

Dokumentation (* = bifogas)

Fynd, KLM nummerserie: -

Situationsplan, skala: 1:500

Plan, skala: 1:20

Profil, skala: Okänd skala

Resultat publicerat i: -

Övrigt material ingående i rapport Kartutdrag skala 1:20 000*, situationsplan*, fältritningar*,
fotolista Au 16 854*

Undersökningsresultat:

Med anledning av nybyggnation av bostadshus på den aktuella fastigheten gjorde Kalmar läns museum en arkeologisk förundersökning under senhösten 1988. För nybyggnationen schaktades det för husgrund, förråd och avloppsledning. Det har tidigare stått ett hus på platsen.

Fastigheten Akacian 8 ligger inom Kalmar stads medeltida stadsområde och fornlämningen Raä 94. Enligt skriftliga källor skall bebyggelse ha funnits på platsen under 1400-talet. Tidigare undersökningar på angränsande fastigheter har visat att sannolikheten för påträffandet av bevarade kulturlager och anläggningar i området är stor. I kvarteret Akacian 6 har man t.ex. påträffat rester av en husgrund och kulturlager. Även i Akacian 9 och 19 har stengrunder och kulturlager som kan dateras till medeltid och 1600-talet påträffats. Enligt äldre källor skall även en medeltida sträckning av Söderportsgatan gå genom kvarteret Akacian (Kalmar stads historia II) och i ovan nämnda kvarter har stenläggningar framkommit som skulle kunna vara rester efter denna gata.

Enligt Länsstyrelsens beslut i ärendet skall eventuella kulturlager undersökas ned till steril botten, vilket man också gjorde i VA-schaktet, där en 24 m lång sträcka dokumenterades från nybyggnaden till Klostersgatan. Här framkom en lagerföljd av flera påförda och avsatta lager (se ritningslistan). På ritningarna och fotografierna kan man se lagerföljden samt minst 1 lager med stenläggning. Någon vidare beskrivning över anläggningarna finns ej. Lagren beskrivs på respektive ritning.

Bland fotografierna finns även ett antal bilder över en mycket fin stenläggning med en ränna av något större stenar. Tolkar man bilderna och planritningen bör denna ha framkommit i ytan för nybyggnationen, d.v.s. i fastighetens norra del. Ingen beskrivning över stenläggningen finns och det framgår inte heller om den borttogs och underliggande lager undersöktes eller ej. På situationsplanen framgår dock att stenläggningen framkom på en nivå mellan 4,06 och 4,16 m ö h. Rännan gick i sydväst-nordöstlig riktning. Uppskattningsvis rensades en 9 m lång och 1-2 m bred bit av stenläggningen fram. Möjligen kan detta vara rester av den medeltida sträckningen av Söderportsgatan. Dokumentationsmaterialet består endast av några diabilder, en situationsplan och fyra profilritningar. Någon beskrivning av anläggningar eller tolkningar och dateringar där av finns ej. Några fynd har inte tillvaratagits.

Ritningslista

Ritning 1; Profilritning av VA-schakt 4,0 m – 9,0 m

Överst finns ett 0,5-07 m tj lager av påförda massor bestående av matjord med inslag av sand, tegel och stenar (lager 1). Vid markeringen 7,2 m övergår detta i ett lager bestående av mer ren, sandblandad matjord. Under detta, ca 0,5 m u my vid 8,0 m, börjar en ca 2,2 m l och 0,5 m djup nedgrävning med fyllning av sand med humusinslag (lager 2). I dokumentationsmaterialet finns ingen tolkning av nedgrävningens funktion.

I den västra delen finns under lager 1, ca 0,55 m u my, en tydlig kulturlagerstratigrafi bestående av ett tunt sotlager (lager 4) följt av ett 0,35 m tj kalkbrukslager med tegelkross inblandat, samt enstaka större stenar. Detta sträcker sig från 4,0 m – 5,6 m.

Ca 0,7 m u my finns ett ca 0,1 m tj avsatt matjordslager (lager 8) längs hela sträckan fram till nedgrävningen. Under detta finns en stenpackning av 0,1-0,2 m stora stenar ovanpå ett 0,15-0,2 m tj sättsandslager (lager 5). Under detta följer ett 0,2 m tj lager av sandblandad jord och enstaka stenar (lager 7) som kan följas till markeringen 11,4 m där det tunnare ut och försvinner. En meterruta upptogs vid 6-7 m för att utröna underliggande lager, vilket bestod av rödgul grus och sand samt mindre stenar. Steril nivå 4,5 m ö h.

Ritning 2; Profilritning av VA-schakt 9,0 – 14,0 m

Vid markeringen 7,2 m börjar ett påfört lager av sandblandad matjord, som sedan kan följas längs hela VA-schaktet (på ritning 2 benämnt lager 1). Vid markeringen 9,0-12,0 m är det upp till 1,2 m tj. Detta följs av det ovan beskrivna lager 7 och 6 (här benämnt lager 2 respektive 3). På 0,6 m djup vid markeringen 13 m syns en lins av påförd sand ovanpå ett lager av rödgul grus och sand, förmodligen steril nivå.

Ritning 3; Profilritning VA-schakt 14,0 – 19,0 m

Vid markeringen 14,0 m är det översta påförda fyllningslagret av matjord ca 0,7 m tj för att bli kraftigare och upp till 1,0 m tj vid 15 m. Inblandat i matjorden finns små och stora stenar, tegelkross och sand. Marken börjar också att slutta därav lagrets ökade tjocklek. Under detta vidtar ett 0,1-0,2 m tj avsatt lager av sandblandad humus innehållande enstaka små stenar (lager 9). Detta kan följas fram till markeringen 23 m. Mellan 15 och 16 m markeringen finns en halvmeterstor sten 0,45 m u my. Det är osäkert om denna har någon funktion men anslutande till stenens östra sida finns en lagerföljd vars övre del sträcker sig till 18,5 m och de undre lagren kan följas till 20,5 m. Lagerföljden är ca 0,7 m tj i väst och består av ett decimetertjockt lager av kalkbruk och tegelkross (lager 11) följt av ett 0,2 m tj avsatt lager av sandjord och stenar, möjligen en stenläggning av något slag (lager 12). Under detta följer ett antal tunna

lager av avsatt jord och sand (lager 13-20) ned till ovan beskrivna lager 9. Steril nivå 4,9-4,4 m ö h.

Vid markeringen 17,2 m och ca 0,9 m u my finns ytterligare ett lager med 0,1-0,2 m stora grå- och kalkstenar. Denna kan följas till 20,2 m. Denna benämns på ritningen som Anläggning 1, men någon ytterligare beskrivning finns ej. Tolkat från ritningen rör det sig sannolikt om en stenläggning av något slag. Under denna finns ett lager med sättsand följt av ett tunt sotlager innan lager 9 tar vid ca 1,0 m u my.

Ritning 4; Profilirritning VA-schakt 19,0 – 24,0 m

Vid markeringen 20 m vidtar ett 0,4 m tj fyllnadslager av sandblandad humus med inslag av tegelkross (lager 1). I lager 2 ökar inblandningen av småsten och tegel.

Vid 20,4 m finns en 1,6 m l och 0,3 m tj lins av sand. I lager 9 östra del finns en liten samling av småsten som på ritningen benämns Anläggning 2, men inte heller här finns någon ytterligare beskrivning. Det går ej att utifrån ritningen tolka stensamlingens funktion. Denna avslutas i ett 0,35 m tj sandlager som fortsätter mot öst.

Steril nivå 4,35-4,1 m ö h.

Ritning 5; Situationsplan i okänd skala.

Fotolista; Diabilder i färg – KLM Au 16 854:1-17

1. Översiktsbild av VA-schaktet mot Klostergatan.
2. Översiktsbild av byggyta och VA-schakt.
- 3-10. Profildokumentation av VA-schakt.
- 11-17. Plandokumentation av stenläggningen vid byggytan.

Bilagor

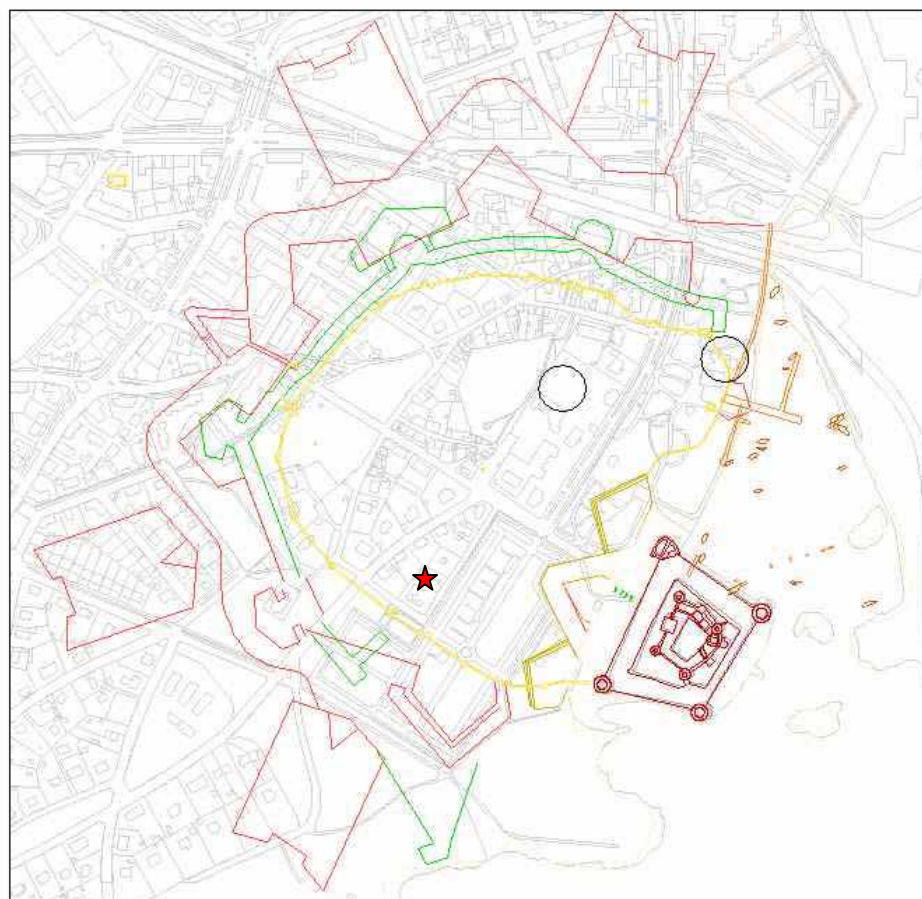
1. Kartutdrag från Stads-GIS Kalmar stad; det medeltida befästningsverket.
2. Kartutdrag från Stads-GIS Kalmar stad; gatunätet i Gamla staden.
3. Ritning 1-5
4. Översiktskarta skala 1:20 000

Källor:

Selling, D. (red. Hammarström, I). 1982. Kalmar stads historia del II. Kalmar. Stads-GIS Kalmar stad. Kalmar läns museum.

Gamla stadens befästningsverk

Rekonstruerat efter äldre kartor
och arkeologiska undersökningar

0 100 200 300 400 500 meter

- Medeltidens befästning
- Medeltidens brygga
- 1500-talets befästning
- 1600-talets befästning
- Befästning efter 1650

Bakgrundskarta (dagens gatunät och fastighetsindelning) © Kalmar kommun
Övrig kartdata © Kalmar läns museum

Medeltidens Kalmar

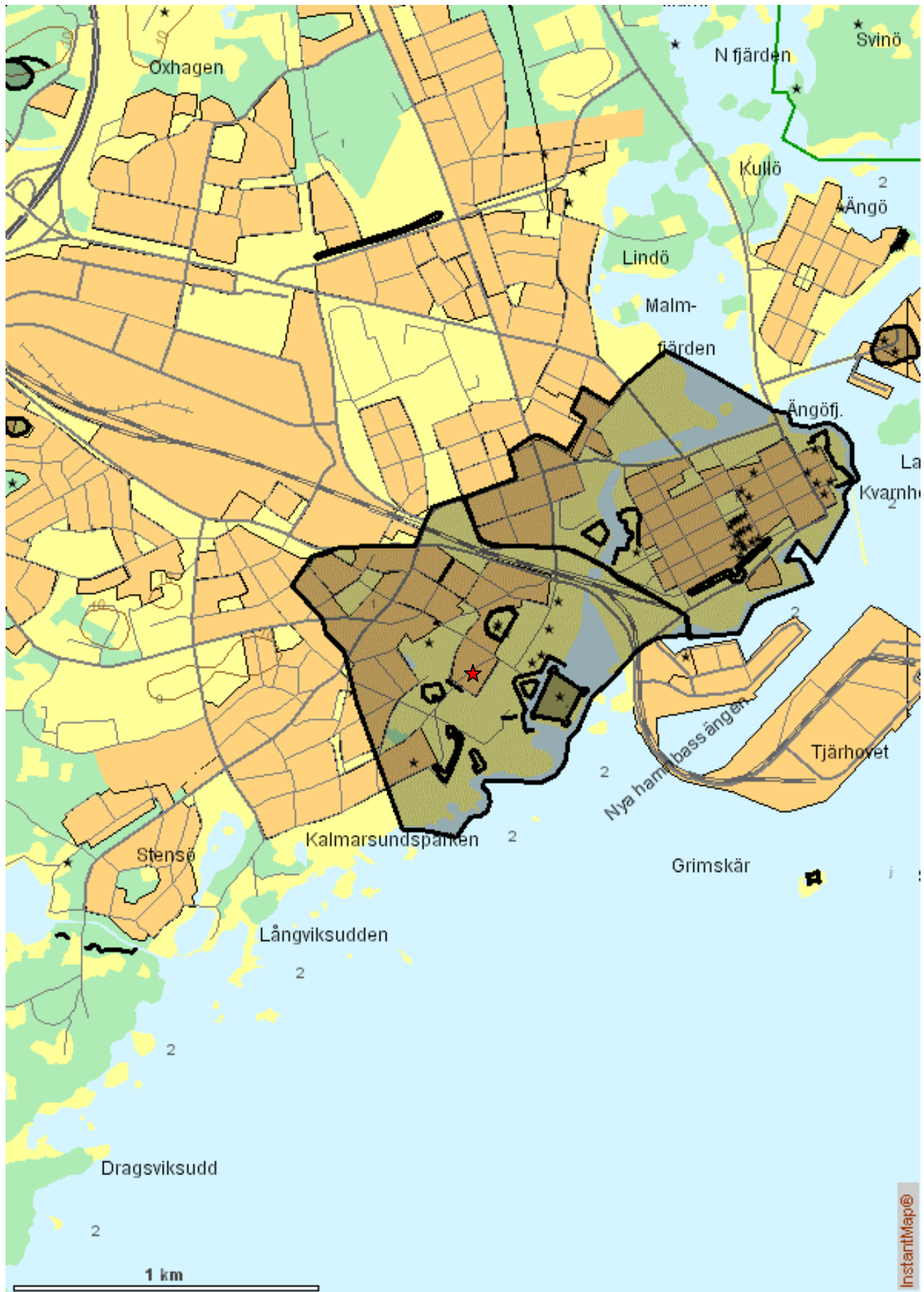
Rekonstruerat efter historiska källor
och arkeologiska undersökningar

0 100 200 300 400 500 meter

- Brygga
- Badstuga
- Kyrkor och kloster
- Gilleshus
- Grönområde
- Stadsmur
- Vatten
- Våghuset
- Gator

Bakgrundskarta (dagens gatunät och fastighetsindelning) © Kalmar kommun
Övrig kartdata © Kalmar läns museum

Karta ur FMIS skala 1:20 000. Kvarteret Akacian markeras med röd stjärna.